

ASPECTEN VAN DE INFORMATIEVERPLICHTING IN VERGOEDINGSKWIJTINGEN

Marc Vereecken

*Onder wetenschappelijke begeleiding
van Prof. D. Stmoens*

I. INLEIDING

De vergoedingskwijting is een contractuele figuur die we vaak aantreffen in schaderegelingskwesties.

Het is inderdaad zo dat de verzekeringsmaatschappijen die verzekeren voor aansprakelijkheid, de afwikkeling van een schadegeval en de vergoeding ervan vaak afhankelijk stellen van de voorafgaande ondertekening van een kwijting door het slachtoffer. Daarin erkent het volledig vergoed te zijn voor de geleden schade en afstand te doen van alle verhaal dat in de toekomst zou kunnen rijzen.

Deze praktijk kent enorme verspreiding: we constateren immers dat de schade, veroorzaakt door een onrechtmatige daad, in de meeste geïndustrialiseerde landen niet door de schadeverwekker zelf wordt vergoed maar door de verzekeringsmaatschappij, die zijn aansprakelijkheid, vaak op verplichte basis, verzekert.

Zulke vaststellingsovereenkomst heeft tot doel elk geschil, huidig of toekomstig, in der minne en definitief te regelen tussen de partijen, zonder de vaak langdurige, kostelijke en omslachtige procedure voor de rechter te moeten doorlopen.

We worden hier dus geconfronteerd met een geval dat gemeenzaam met de afkorting ADR wordt aangeduid, wat staat voor Alternative Dispute Resolution. Dit fenomeen, overgewaaid uit de Verenigde Staten, wil een "alternatief" bieden voor de klassieke manier van geschillenbeslechting, de procedure voor de rechtbanken, die bloot staat aan fundamentele en gegronde kritiek, als daar is: de gerechtelijke achterstand, de hoge kost, de moeilijke toegankelijkheid van het gerecht, de politisering van de magistratuur en het gebrek aan daadkracht en efficiëntie met betrekking tot geschillen van minder grote omvang.

Doch ook wat de **alternatieve** geschillenregeling betreft, moet men zich hoeden voor een al te euforische stemming. Zoals de analyse van PARMENTIER & HUBEAU¹ laat blijken, is ook deze wijze van geschil-

(1) PARMENTIER, S., *De rechter buitenspel - Conflictenregeling buiten de rechtbank om*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1990.

lenbeslechting niet vrij van kritiek.

Het probleem bij uitstek dat in dit verband rijst, is de vraag naar de relatieve (on)gelijkheid tussen partijen: in welke mate bestaan er in de alternatieve procedure garanties, die de bescherming van de zwakkere contractspartij garanderen?

De tweede geleding van ons onderwerp, met name de informatieverplichting, biedt in deze zin een bijdrage tot dit prangende probleem. Met DOMONT-NAERT² en ROMMEL³, menen wij dat een gebrek aan evenwicht tussen contractspartijen in de eerste plaats voortvloeit uit de ongelijke informatie over de materie in kwestie. Dit betekent dat een eventuele ongelijkheid tussen contractspartijen voor een groot deel kan ondervangen worden door het opleggen van een consequente en effectieve informatieverplichting aan de - door een uitgebreidere kennis van het voorwerp van de overeenkomst - sterkere partij⁴.

We zullen dan ook eerst trachten te achterhalen op welke juridische basis men kan steunen om die verplichting op te leggen aan de sterkere partij: dit wordt de vraag naar de **grondslag van de informatieverplichting** (Hoofdstuk I).

Tenminste even belangrijk is de vraag naar de **omvang van de informatieverplichting** (Hoofdstuk II).

We ronden tenslotte af met **kritische beschouwingen en suggesties naar de toekomst toe** (Hoofdstuk III).

II. GRONDSLAG VAN DE INFORMATIEVERPLICHTING

De verplichting informatie te verschaffen aan de tegenpartij, ten laste van de "sterkere" partij bij de overeenkomst, is een principe dat intussen al niet meer aangevochten wordt. Deze verplichting kan haar oorsprong niet in de overeenkomst zelf vinden, daar deze op dat ogenblik nog niet bestaat⁵.

De grondslag van deze verplichting moet dus elders worden gezocht.

Zoals we verder zullen bespreken, omvat de informatieplicht twee geleidingen:

Eenzijds bestaat in **alle** gevallen de plicht *juiste* informatie te verstrekken, waarop onder A nader wordt ingegaan, anderzijds is er in **som-**

(2) DOMONT-NAERT, F., Obligation de renseignement et confiance légitime, *T.B.H.*, 1986, p.109.

(3) ROMMEL, G., De informatieplicht in het consumentenrecht, *R.W.*, 1983-1984, 2273-2274.

(4) FAGNART, J.L., L'obligation de renseignement du vendeur-fabricant, *R.C.J.B.*, 1983, p. 237 en SCHMIDT, J., La sanction de la faute précontractuelle, *Rev.trim.dr.civ.*, 1974, p. 96 e.v..

(5) DE BERSAQUES, A., La culpa in contrahendo, *J.B.*, 64, 279, nr. 4.

mige gevallen, waarop onder B wordt uitgeweid, een verplichting *volledige* informatie te verstrekken.

A. GRONDSLAG MET BETREKKING TOT DE Plicht VAN JUISTE INFORMERING

Wat betreft de plicht van juiste informering, ligt de grondslag voor de hand: de wet. Immers, de wet voorziet een reeks bepalingen die valse informatieverstrekking sanctioneren, als daar zijn de artikelen omtrent bedrog en dwaling, de aansprakelijkheidsregels, zowel de precontractuele als de postcontractuele, de leer van de verborgen gebreken, de leer van de niet-conforme levering, maar ook strafrechtelijke sancties zoals de artikelen 496 en 498 van het Strafwetboek ⁶.

Hoewel hetgeen volgt niet van toepassing is op de vergoedingskwijting, vermelden we volledigheidshalve toch ook de *dolus bonus*, de lichte overdrijving van de aangeprezen waar of dienst, ten aanzien waarvan de rechtbanken welwillend staan ⁷.

B. GRONDSLAG MET BETREKKING TOT DE Plicht VAN VOLLEDIGE INFORMERING

1. De wet als grondvereiste

In een beperkt aantal gevallen ligt deze in de wet ⁸.

De wet legt namelijk soms zelf op bepaalde inlichtingen te verstrekken, aldus bijvoorbeeld:

- art. 9 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen:

"Elke verzwijging, elke valse verklaring vanwege de verzekerde, zelfs zonder kwade trouw, maakt de verzekering nietig, wanneer zij de raming van het risico vermindert of het voorwerp ervan verandert, zodat de verzekeraar, zo hij daarvan kennis had, niet tegen dezelfde voorwaarden zou hebben gecontracteerd."

- art 18, § 2, van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet:

(6) Cass., 15 maart 1977, *Pas.*, 1977, I, 755 en LUCAS DE LEYSSAC, C., *L'escroquerie par simple mensonge?*, *D.Cron.*, 1981, 17.

(7) MARCHANDISE, Ph., *La libre négociation - Droits et obligations des négociateurs*, *J.T.*, 1987, 623, nr. 16; DOMONT-NAERT, F., *Obligation de renseignement et de confiance légitime*, *T.B.H.*, 1986, 110; DE BERSAQUES, A., *La culpa in contrahendo*, *R.C.J.B.*, 1964, 286; conclusie KRINGS, E., voor Cass., 23 september 1977, *Arr. Cass.*, 1978, 107 en ROMMEL, G., *De informatieplicht in het consumentenrecht*, *R.W.*, 1983-1984, kol. 2301.

(8) SCHRANS, G., *De progressieve totstandkoming der contracten*, *T.P.R.*, 1984, I, p.10, nr. 7; voor een meer exhaustieve opsomming zie ROMMEL, G., *De informatieplicht in het consumentenrecht*, *R.W.*, 1983-1984, kol. 2277, nr. 6, kol. 2279, nrs. 11 en 12.

"De consument heeft het recht van de overeenkomst af te zien binnen een termijn van zeven werkdagen te rekenen vanaf de ondertekening van het contract wanneer de overeenkomst gesloten werd in aanwezigheid van beide partijen buiten de onderneming van de kredietgever of de kredietbemiddelaar."

- art. 27 van de wet van 12 april 1965 op de bescherming van het loon van de werknemer dat bepaalt dat, wanneer de werknemer een loonoverdracht tekent bij verkoop of lening op afbetaling, de artikelen 28 tot 32 betreffende de verzetprocedure in de akte moeten worden vermeld.

- art. 7 van de wet van 9 juli 1971 betreffende de verkoop van woningen op plan.

Bij een door de verzekeraar ter ondertekening voorgelegde vergoedingskwijting, schrijft de wet geen informatieverplichting voor, noch enige andere maatregel⁹ die ertoe strekt het slachtoffer te beschermen tegen zijn eigen - vaak overijlde - beslissing te tekenen. Nochtans is enige bescherming wel geboden: immers, door zijn handtekening te plaatsen, verklaart de verzekerde volledig te zijn vergoed en aldus af te zien van elk verhaal.

Deze afstand geldt niet alleen de bestaande schade, die op een betwistbare of onzorgvuldige wijze zou blijken te zijn geëvalueerd, maar ook eventueel verborgen schade, die op het ogenblik van de schadeberekening per definitie niet in rekening kon worden gebracht.

2. Het goede trouwvereiste als grondslag

In de overgrote meerderheid van de gevallen echter, heeft de wetgever niet in een verplichting tot informeren voorzien.

In Frankrijk is de situatie gelijkaardig, maar er gaan steeds talrijker stemmen op om de informatieverplichting in te schrijven in het positieve recht: zo suggereert de Franse Commissie voor de hervorming van het consumentenrecht in dat verband de erkenning van een algemene informatieplicht op te nemen in het consumentenrecht¹⁰.

In deze gevallen bestaat in de Belgische rechtsleer geen eensgezindheid over de juridische basis.

Sommige auteurs, zoals onder meer SCHRANS¹¹, MASSON¹², DO-

(9) Zoals een door de wet opgelegde bedenktijd; zie ook ROMMEL, G., De informatieverplichting in het consumentenrecht, *R.W.*, 1983-1984, 2279, nr. 11 en 2280, nr. 13.

(10) CALAIS-AULOY, J., *Vers un nouveau droit de la consommation, Rapport de la Commission de refonte du droit de la consommation au secrétaire d'Etat auprès du ministre de l'Economie, des Finances et du Budget, chargé de la consommation*, Parijs, La Documentation française, 1984, 22.

(11) SCHRANS, G., De progressieve totstandkoming der contracten, *T.P.R.*, 1984, I, p. 10, nr. 7; SCHRANS, G., Preadvies over praecontractuele verhoudingen naar Belgisch recht, in *Preadvies voor vergelijkende studie van het recht van België en Nederland*, Zwolle, Tjeenk Willink, Jaarboek, 1967-1968, 242.

MONT-NAERT¹³ & JOURDAIN¹⁴ zien in het beginsel van de goede trouw zonder meer de grondslag van de informatieverplichting¹⁵. In de woorden van de Nederlandse Hoge Raad¹⁶ klinkt dat als volgt: "partijen, door in onderhandeling te treden over het sluiten van een overeenkomst, komen tot elkaar te staan in een bijzondere, door de goede trouw beheerste rechtsverhouding, medebrennende dat zij hun gedrag mede moeten laten bepalen door de gerechtvaardigde belangen van de wederpartij". Indien men inderdaad bedenkt dat art. 1134, 3e lid, B.W. bepaalt dat overeenkomsten te goeder trouw moeten worden uitgevoerd, hoeveel meer moet dan bij het aangaan van de overeenkomst, de goede trouw gerespecteerd worden¹⁷ ¹⁸.

Het voordeel van de goede trouw als grondslag, ligt hierin dat niet alleen de autonomie van de informatieplicht ten opzichte van de leer der wilsgebreken wordt benadrukt, maar ook de continuïteit met het beginsel van de wilsautonomie¹⁹.

Nochtans draagt deze zienswijze niet de unanieme goedkeuring weg. Zo vermeldt VAN OEVELEN²⁰ een andere grondslag: de juridische grondslag van deze verplichting resideert volgens hem eerder in de leer van de precontractuele aansprakelijkheid, gebaseerd op de artikelen 1382-1383 B.W.²¹. Volgende argumentatie ligt daaraan ten grondslag: in artikel 1134, 3e lid, B.W. is enkel sprake van de uitvoering en niet van de totstandkoming van overeenkomsten. Bovendien gaat het bij een gemis aan informatieverstrekking in de onderhandelingen om een nalatigheid en/of een onzorgvuldigheid begaan tijdens de periode voorafgaand aan de sluiting van een contract, zodat enkel de buitencontractuele aansprakelijkheid aan de orde kan komen.

Ons inziens valt zulke argumentatie wat zwak uit, vermits de a fortiori-redenering met betrekking tot artikel 1134, 3e lid, B.W. waarbij met name wordt geponeerd dat indien de goede trouw vereist is bij de

(12) MASSON, J.P., Les fourberies silencieuses, noot onder Cass., 8 juni 1978, *R.C.J.B.*, 1979, 527 e.v., 534 & 535.

(13) DOMONT-NAERT, F., Obligation de renseignement et de confiance légitime, *T.B.H.*, 1986, 112, nr. 3.

(14) JOURDAIN, P., Le devoir de se renseigner, *Dall.*, 1983, 23e Cahier, Chron., 139 e.v.

(15) Rb van Brussel, 18 januari 1985, *T.B.H.*, 1986, 112, nr. 3.

(16) Hoge Raad, 15 november 1957, *N.J.*, 1958, 67.

(17) POULLET, Y. en ULLMANN, Ph., Jurisprudence belge récente relative aux contrats informatiques, *T.B.H.*, 1983, (486), p. 491, nr. 10 en Kh. Brussel, 21 april 1981, *J.T.*, 1983, 292.

(18) In bepaalde landen, zoals in Israël en Nederland, is de goede trouwvereiste bij de onderhandelingen ingeschreven in de wet.

(19) DOMONT-NAERT, F., Obligation de renseignement et de confiance légitime, *T.B.H.*, 1986, p. 113, nr. 3 in fine.

(20) VAN OEVELEN, A., Juridische verhoudingen van aansprakelijkheid bij onderhandelingen over commerciële contracten, *D.A.O.R.*, 1990, 14, p. 52

(21) Cass., 1 oktober 1976, *Pas.*, 1977, I, 133 en Kh. Kortrijk, 4 september 1981, *R.W.*, 1982-1983, 1399.

uitvoering van de overeenkomst, deze zeker onontbeerlijk is bij de negociëring ervan, ons een perfect valabele extrapolatie lijkt. Bovendien wordt zulke redeneringswijze in elk domein van de rechtsleer gehanteerd en aanvaard.

De doorslag geven echter de voorbereidende werken van de wet zelf. De wetgever stelt hierin expliciet dat het vereiste van goede trouw bij de onderhandelingen zo evident is, dat het krenkend zou zijn tegenover de geachte heren rechtsgeleerden het nog eens uitdrukkelijk te vermelden in de wet.

Wat het tweede argument aangaat, is het naar onze mening zo, dat elke schending van een verplichting die voortvloeit uit een rechtsbeginsel, in casu de goede trouw, een nalatigheid of onzorgvuldigheid uitmaakt in de zin van de artikelen 1382-1383, B.W., zodat in al deze gevallen de auteur ervan aansprakelijk kan worden gesteld. Dit vormt echter geenszins een obstakel om het beginsel van de goede trouw als grondslag van de informatieverplichting te zien.

We kunnen ons niet van de indruk ontdoen dat er hier sprake is van vermenging van met name de grondslag van de verplichting enerzijds en de grondslag van de sanctiëring anderzijds. FAGNART²², stelt dat onderscheid scherp en sluit zich dan ook bij de eerste mening aan.

Een zeer elegante oplossing wordt echter voorgesteld door WILMS²³, hierin gevolgd door ROMMEL²⁴, die beide stellingen verzoent in een aannemelijke synthese. Hij maakt een onderscheid tussen de **subjectieve** goede trouw en de **objectieve** goede trouw.

Bij de **objectieve** goede trouw gaat het erom te weten of de informatieverplichtige in abstracto de informatie al dan niet behoorde te kennen (met als criterium de *bonus pater familias*), terwijl de **subjectieve** goede trouw slechts de vraag stelt of de "sterkere partij" daadwerkelijk in concreto beschikte over de informatie.

De goede trouw in haar objectieve betekenis is, als zodanig, een zuivere toepassing van het beginsel vervat in de artikelen 1382-1383 B.W.²⁵.

Vermits een vergoedingskwijting een overeenkomst is²⁶, zij het van

(22) FAGNART, J.L., L'obligation de renseignement du vendeur-fabricant, *R.C.J.B.*, 1983, 237, nr. 16.

(23) WILMS, W., Het recht op informatie in het verbintenissenrecht: een grondslagenonderzoek, *R.W.*, 1980-1981, 499, nr. 6.

(24) ROMMEL, G., De informatieplicht in het consumentenrecht, *R.W.*, 1983-1984, 2290, nr. 29.

(25) WILMS, W., Het recht op informatie in het verbintenissenrecht: een grondslagenonderzoek, *R.W.*, 1980-1981, 501, nr. 6 en ROMMEL, G., De informatieplicht in het consumentenrecht, *R.W.*, 1983-1984, 2290, nr. 29.

(26) De ondertekenaar van de vergoedingskwijting stelt geen louter eenzijdige rechtshandeling, doch, door te ondertekenen, gaat hij in op een aanbod vanwege de verzekeringsmaatschappij. De kwitantie die door de verzekeringsmaatschappij wordt voorgelegd aan de schadelijder, bevat namelijk alle bestanddelen, die maken dat de een-

een specifieke soort (een vaststellingsovereenkomst), mag ook bij het aangaan van de vergoedingskwijting de goede trouw en de informatieplicht die zij oplegt, niet uit het oog worden verloren.

III. OMVANG VAN DE INFORMATIEPLICHT

Eens de vraag beantwoord welke de *theoretische* onderbouw is van de informatieverplichting, kunnen we ons nu gaan buigen over wat *in de praktijk* de meeste moeilijkheden zal opwerpen, met name de kwestie van de afbakening van de informatieplicht: in welke gevallen is er een informatieverplichting, hoe streng is deze, gaat het er alleen om de juiste informatie te geven of maakt ook het verzwijgen van gegevens een schending uit van de informatieplicht, etc...

MEIJERS meende dat hierbij geen algemene regelen konden worden gegeven, en dat aldus de informatieverplichting en haar afbakening niet in het Nieuw Nederlands Burgerlijk Wetboek konden worden opgenomen: "De bijzondere verhouding, bestaande tussen twee personen die met elkaar in onderhandeling zijn getreden, brengt mee dat zij in talrijke gevallen elkaar behoren in te lichten. De vraag wanneer zulk een mededelingsplicht moet worden aangenomen en de vraag welke gevolgen een tekortkoming in de nakoming ervan behoort te hebben, zijn echter zozeer afhankelijk van het maatschappelijk gebruik, van de in de kring van de betrokkenen heersende moraal en van de omstandigheden, dat de wetgever daarvoor geen bindende voorschriften kan geven" ²⁷.

Men kan daarentegen wel uit de rechtspraak een aantal aanknopingspunten afleiden, die we onder A en B zullen behandelen.

Aan de informeringsverplichting kan worden verzaakt op twee manieren.

Er kan enerzijds **onjuiste** informatie worden verstrekt omtrent de materie waarover men op het punt staat te contracteren (onderdeel A).

Anderzijds kan er nagelaten worden een gedeelte van de informatie te verstrekken over die materie: we bevinden ons dan in aanwezigheid van een schending van de informatieplicht door **onvolledigheid** (onderdeel B).

We zullen dan ook achtereenvolgens aandacht besteden aan deze twee modaliteiten van schending van de informatieplicht.

voudige aanvaarding door de tegenpartij de wilsontmoeting realiseert, die het contract tot stand brengt. Zie daarover o.a. VAN GERVEN, W., *Verbintenissenrecht*, Leuven, I, 1988, 84.

(27) Ontwerp Burgerlijk Wetboek, Boek 6, Toelichting 748.

A. PLICHT TOT HET VERSTREKKEN VAN JUISTE INFORMATIE

De verplichting om de onderhandelingen te goeder trouw te voeren impliceert noodzakelijkerwijze dat elke onderhandelingspartner erop mag vertrouwen dat de gegeven inlichtingen correct zijn. De schending van deze plicht levert een culpa in contrahendo op (naast een eventuele andere sanctie als bvb. een wilsgebrek), in de mate dat wordt aangetoond dat de partij die zijn medecontractant verkeerd voorlichtte van de ware toedracht op de hoogte was, of behoorde te zijn (objectieve goede trouw). Dit laatste is de foutvereiste die vervuld dient te zijn, alvorens men van een, zij het precontractuele, onrechtmatige daad kan spreken.

-de persoon die een huis verkoopt als zijnde mondeling verhuurd, terwijl er in feite een geregistreerde huurovereenkomst bestond, zodat de kopers verplicht waren de conventionele regeling van opzegging te volgen, met als gevolg dat hun ingenottreding aanzienlijke vertraging opliep, begaat een precontractuele fout ²⁸.

-een gespecialiseerde onderneming deelt aan een klant mede dat de nieuwe bedrading van diens telefooninstallatie ongeveer 6000fr. zal kosten. Uiteindelijk blijkt de prijs achtmaal hoger uit te vallen. Deze misleidende schatting houdt een culpa in contrahendo in ²⁹.

-bij overdracht van een buurtweg, behorend tot het openbaar domein, aan particulieren, heeft de gemeente deze laatsten in de waan gelaten dat het goed behoorlijk was gedesaffecteerd, terwijl dit in werkelijkheid niet was gebeurd ³⁰.

Hiervan zijn nog talloze voorbeelden te noemen waarvoor we verwijzen naar de voetnoten ³¹.

Als zodanig wordt de medecontractant ontslagen van de zorgvuldigheidsplicht die op hem rust de juistheid van de gegeven inlichtingen na te trekken. Dit laatste wordt geconsacreerd door een arrest van het Hof van Cassatie dd. 23 september 1977 ³², onder meer bevestigd door het arrest van 29 mei 1980 ³³ waarbij wordt gesteld dat de contractant die de wederpartij op een verkeerde wijze heeft voorgelicht (in casu werd geoordeeld dat het om een geval van bedrog ging), tevergeefs zou opwerpen dat deze laatste een nalatigheid of onzorgvuldigheid heeft begaan door hem op zijn woord te geloven i.p.v. de verschafte inlichtingen te verifiëren.

(28) Brussel, 14 juni 1973, *R.W.*, 1973-1974, 271.

(29) Kh. Brussel, 14 februari 1983, *T.B.H.*, 1983, 481.

(30) Brussel, 31 december 1964, *Pas.*, 1965, II, 303.

(31) Brussel, 17 december 1963, *T.P.R.*, 1966, 86; Cass., 2 mei 1974, *R.C.J.B.*, 1976, 34; *Arr. Cass.*, 1974, 963; *Pas.*, 1974, I, 906; Brussel 16 juni 1970, *T. Aann.*, 1973, 154; Kh. Brussel, 15 november 1976, *B.R.H.*, 1977, 263; Bergen, 18 april 1978, *Pas.*, 1978, II, 71; Kh. Brussel, 17 februari 1977, *B.R.H.*, 1977, 624.

(32) Cass., 23 september 1977, *Arr. Cass.*, 1978, 107.

(33) Cass., 29 mei 1980, *Arr. Cass.*, 1979-1980, 1201; *J.T.*, 1980, 653; *Pas.*, 1980, I, 1190.

In die zin verdient ook het vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk ³⁴ onze bijzondere aandacht. De feiten zijn als volgt: een transportfirma wil een pers per spoor laten vervoeren naar Noorwegen en wint informatie in bij de N.M.B.S. omtrent de vrachttarieven. In het geschreven contract wordt slechts vermeld dat het transport "tegen de bestkope prijs" zal geschieden. Later blijkt echter dat het personeelslid dat de inlichtingen verschaftte, zich vergist had en dat de tarieven in werkelijkheid hoger lagen, waarop de N.M.B.S. de firma dagvaardde omdat deze weigerde het verschil te betalen. Deze laatste voerde namelijk aan dat het personeelslid, door het opgeven van verkeerde inlichtingen, een precontractuele fout had begaan. De rechtbank verworpt deze argumentatie echter, daar de desbetreffende tarieven worden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad, zodat het publiek geacht wordt deze te kennen.

SCHRANS en WILMS hebben over de draagwijdte van dit vonnis een totaal uiteenlopende mening.

Hierbij enigszins vooruitlopend op wat nog volgt, kunnen we zeggen dat SCHRANS hierin de bevestiging ziet van de regel dat de medecontractant geen recht op informatie kan laten gelden voor informatie die publiek bekend is ³⁵.

WILMS stipt echter aan, en het is deze mening die we onderschrijven, dat het in casu gaat om een probleem van **juiste** informatieverstrekking en niet van **volledige** informatieverstrekking, zodat het niet ter zake doet of de informatie al dan niet meer of minder bekend is, vermits er op de contracterende partijen een algemene plicht tot juiste informering rust ³⁶ en het beginsel geldt dat door het cassatiearrest van 23 september 1977 is geformuleerd.

Het is duidelijk dat ook de sluiting van een vergoedingskwijting niet mag zijn uitgelokt door bedrieglijke informatie. Dit zou onbetwistbaar leiden tot de vernietiging van de kwijting.

B. Plicht tot het verstrekken van volledige informatie

Er bestaat geen algemene verplichting tot het geven van volledige informatie ³⁷, vermits het beginsel van de goede trouw enerzijds wel de verplichting oplegt om de medecontractant te informeren, maar de zorgvuldigheidsplicht, die op elk rechtssubject rust krachtens de artikelen

(34) Kh. Kortrijk, 7 mei 1974, *R.G.A.R.*, 1975, nr. 9378; *R.W.*, 1974-1975, 1016.

(35) SCHRANS, G., De progressieve totstandkoming der contracten, *T.P.R.*, 1984, I, p. 15, nr. 8

(36) WILMS, W., Het recht op informatie in het verbintenissenrecht: een grondslagenonderzoek, *R.W.*, 1980-1981, 502.

(37) VAN OEVELEN, A., Juridische verhoudingen van aansprakelijkheid bij onderhandelingen over commerciële contracten, *D.A.O.R.*, 1990, 14, 53; Kh. Charleroi, 12 november 1987, *Rev. Rég. Dr.*, 1988, 384.

1382-1383, B.W. de medecontractant anderzijds verplicht zelf ook informatie in te winnen. De informatieplichtige moet dus alle informatie verschaffen omtrent de elementen waarvan hij weet of behoort te weten dat ze essentieel of substantieel zijn voor de tegenpartij (2), in de mate waarin hijzelf die informatie behoort te kennen (3), doch slechts voor zover de tegenpartij er geen kennis van heeft of behoort te hebben (1).

1.a) Voor zover de tegenpartij er geen kennis van heeft of behoort te hebben

"Le droit n'entend pas protéger une partie contre sa propre incurie"³⁸. Dit adagium verklaart waarom er slechts een informatieverplichting rust op elke partij in de mate waarin de tegenpartij zichzelf wettig op haar onwetendheid kan beroepen. Het is inderdaad zo, dat er **geen verplichting** bestaat de andere partij de **volledige gegevens te verstrekken** voor zover deze er reeds kennis van had of behoorde te hebben.

Er moet opgemerkt worden dat ook wordt nagegaan of de te informeren partij geen kennis behoorde te hebben: het goede trouwvereiste wordt dus in zijn objectieve betekenis gehanteerd, die een zuivere toepassing is van de art. 1382-1383, B.W. zoals supra uiteengezet³⁹. Men zou inderdaad nalatigheid aanmoedigen, indien een subjectieve goede trouw zou volstaan, als men m.a.w. alleen zou nagaan of de contractant op de hoogte was (en niet of hij in dat geval op de hoogte behoorde te zijn).

De vraag of en in welke mate de contractant op de hoogte behoorde te zijn, wordt in concreto beoordeeld volgens het criterium van de bonus pater familias d.w.z. de normaal vooruitziende en redelijke persoon in dezelfde omstandigheden.

De plicht de tegenpartij in te lichten maakt een inspanningsverbintenis uit⁴⁰. Dit betekent dat de "zwakkere partij" de fout van de informatieverplichtige zal moeten bewijzen, wil hij de niet-informatieverstrekking in hoofde van deze laatste weerhouden⁴¹.

Ter illustratie van de regel dat de tegenpartij slechts moet worden geïnformeerd in zoverre ze niet op de hoogte was of behoorde te zijn, kunnen gevallen uit de rechtspraak worden aangehaald waaruit kan worden afgeleid dat de aansprakelijkheid van de vakman op het vlak van informatieverstrekking verkleint in verhouding tot het beroep dat de

(38) ALTER, M., L'obligation de délivrance dans la vente des meubles corporels, *L.G.D.J.*, 1972, nr. 127.

(39) zie voetnoot 25.

(40) WILMS, W., Het recht op informatie in het verbintenissenrecht: een grondslagenonderzoek, *R.W.*, 1980-1981, 505; Brussel, 30 april 1979, *R.W.*, 1979-1980, 846.

(41) SCHRANS, G., De progressieve totstandkoming der contracten, *T.P.R.*, 1984, I, p. 13.

tegenpartij doet op de diensten van een expert om haar te informeren of naarmate de tegenpartij in kwestie zelf beschikt of behoort te beschikken over een grote kennis omtrent de materie in kwestie. Dit werd duidelijk in het licht gesteld door een cassatiearrest van 6 mei 1971⁴², waarbij werd geoordeeld dat een kalkontginningsbedrijf niet de plicht had de verkopers van het terrein te wijzen op de aanwezigheid van een belangrijke hoeveelheid kalk in de ondergrond. Dit wordt duidelijk als men bedenkt dat de verkopers een deskundige hadden geraadpleegd om hen voor te lichten over de prijs die van de verkoop kon worden verwacht. Hierdoor werd het kalkontginningsbedrijf ontslagen van zijn plicht tot volledige informering⁴³.

Er restte de ongelukkige verkopers niets anders dan zich tegen de expert te keren.

De bankcliënt die verklaart kennis te hebben genomen van het algemeen reglement op de bankverrichtingen, wordt aan deze verklaring gehouden, omdat van hem mag worden verondersteld dat hij zich terdege bewust is van de exacte draagwijdte en gevolgen van zijn verklaring, vermits hij jurist is⁴⁴.

Ook de onderzoekspllicht (i.t.t. de informeringspllicht) is in beginsel een inspanningsverbintenis⁴⁵, wat impliceert dat de informatiepllichtige zich kan exonereren door te bewijzen dat de rechthebbende zich niet op de hoogte heeft gesteld, hoewel hij dat had moeten doen.

Naargelang echter de schuldeiser een bijzondere onderlegdheid heeft in het domein waartoe de niet medegedeelde informatie behoort, of hij een beroep doet op de raad van een expert ter zake, vertoont de rechtspraak de tendens zijn plicht zichzelf in te lichten, te bestempelen als een resultaatsverbintenis, zodat de tegenpartij geheel van haar informeringspllicht is bevrijd.

1.b) In het geval de tegenpartij in het geheel geen kennis behoort te hebben

Twee hypothesen moeten onderscheiden worden waarin wel de **pllicht** bestaat de andere partij **volledig te informeren**, omdat de tegenpartij zichzelf in deze gevallen in het geheel niet behoort te informeren, vermits :

(42) Cass., 6 mei 1971, *Arr. Cass.*, 1971, 881.

(43) zie hieromtrent ook Cass., 8 juni 1978, *Pas.*, 1978, I, 1156; *J.T.*, 1978, 544; *R.C.J.B.*, 1979, 525 & Cass., 3 mei 1977, *R.W.*, 1977-1978, 567

(44) Voorz. Kh. Brussel, 4 oktober 1988, *J.T.*, 1989, 10; *R.P.S.*, 1988, 23 & 292; *T.R.V.*, 1989, 227, noot TYTECA, J..

(45) ROMMEL, G., De informatiepllicht in het consumentenrecht, *R.W.*, 1983-1984, 2298.

a. Ze in de onmogelijkheid is zichzelf op de hoogte te stellen

hetzij uit de aard van de overeenkomst die een prestatie behelst die de tegenpartij in haar "macht" heeft (**objectieve onmogelijkheid**)

hetzij uit de toestand van minderwaardigheid van de contractant, wegens diens gebrek aan ervaring of wegens diens onvolkomenheden, zoals bvb. zijn jonge leeftijd of geesteszwakheid (**subjectieve onmogelijkheid**)⁴⁶. ROMMEL zowel als DOMONT-NAERT⁴⁷ maken een onderscheid tussen dit geval en de bijzondere vertrouwensband, zoals die vaak wordt vernoemd bij andere auteurs⁴⁸, die bestaat tussen vakman en leek, tussen werkgever en werknemer, tussen verzekeraar en verzekerde⁴⁹ en die samenhangt met de aard van de overeenkomst of de hoedanigheid van de partijen. Ons inziens handelt het hier om hetzelfde, vermits in de relatie deskundige-onwetende ook in hoofde van de onwetende een objectieve of subjectieve onmogelijkheid bestaat zichzelf te informeren⁵⁰, uit de aard van het contract, uit het gebrek aan ervaring of uit eigen onvolkomenheden, dus dezelfde omstandigheden als degene die de vertrouwensband doen ontstaan.

Voorbeelden hiervan zijn legio: de verkoper die zich voorstelt als vertegenwoordiger van een bepaald merk, die de oorspronkelijke bestelling wijzigt door de aangekochte keuken van het vertegenwoordigde merk te vervangen door een keuken van Spaanse fabricage, zonder de koper ondubbelzinnig in te lichten over de ware inhoud van de wijziging, schendt zijn -door zijn bijzondere hoedanigheid opgelegde- verplichting volledig te informeren, maar ook de gynaecoloog begaat een fout door een echtpaar niet voor te lichten dat er ook bij sterilisatie nog een minieme kans bestaat op zwangerschap^{51 52}.

-
- (46) GHESTIN, J., *La notion d'erreur dans le droit positif actuel*, L.G.D.J., Parijs, 1963; GHESTIN, J., *Conformité et garanties dans la vente*, Parijs, L.G.D.J., 1983, 117-118; DOMONT-NAERT, F., *Obligation de renseignement et confiance légitime*, *T.B.H.*, 1986, 113; MIALON, M.F., *Contribution à l'étude juridique d'un contrat de conseil: le contrat de conseil en organisation d'entreprise*, *Rev. Trim. Dt. Civ.*, 1973, 37; ROMMEL, G., *L'obligation de renseignement*, in *Droit des consommateurs*, Brussel, Faculté Universitaire de Saint-Louis, 1982; Kh. Brussel, 17 februari 1977, *B.R.H.*, 1977, 624.
- (47) DOMONT-NAERT, F., *Obligation de renseignement et de confiance légitime*, *T.B.H.*, 1986. ROMMEL, G., *De informatieplicht in het consumentenrecht*, *R.W.*, 1983-1984, 2296.
- (48) SCHRANS, G., *De progressieve totstandkoming der contracten*, *T.P.R.*, 1984, I, 12; VAN OEVELEN, A. & DIRIX, E., *Kroniek van het verbintenissenrecht (1981-1984) (Eerste Deel)*, *R.W.*, 1985-1986, 11; JOURDAIN, P., *Le devoir de se renseigner*, *Dall.*, 1983, 23e Cahier, Chron., 143; WILMS, W., *Het recht op informatie in het verbintenissenrecht: een grondslagenonderzoek*, *R.W.*, 1980-1981, 501.
- (49) ROMMEL, G., *De informatieplicht in het consumentenrecht*, *R.W.*, 1983-1984, 2291, nrs. 32-34 & 2296, nr. 38.
- (50) "Le profane est présumé ignorant", IVANER, M., *De l'ordre technique à l'ordre public technologique*, *J.C.P.*, 1972, I, 2495, nr. 32.
- (51) Rb. Kortrijk, 3 januari 1989, *R.W.*, 1988-1989, 1171, noot.

Naar analogie met de verzwaarde plicht **zichzelf** te informeren indien men een expert raadpleegt of als men zelf een bepaalde graad van deskundigheid bezit m.b.t. het onderwerp van de onderhandelingen (zoals op p. 265 uiteengezet), neigt de rechtspraak er ook hier toe de plicht **de tegenpartij volledig** in te lichten als een resultaatsverbintenis te kwalificeren⁵³.

Het staat buiten kijf dat de onmogelijkheid zichzelf te informeren, extensief moet worden geïnterpreteerd: het moet namelijk gemakkelijk zijn zich in te lichten. Zodoende kan van de tegenpartij niet worden verwacht dat zij gespecialiseerde informatie zal inwinnen⁵⁴.

b. Een produkt bij normaal gebruik voor het doorsnee-publiek als gevaarlijk moet worden beschouwd⁵⁵

De volledige informatieplicht die rust op de producent, neemt echter niet weg dat de consument de plicht heeft, niet zich in te lichten over het **produkt** zelf, vermits deze verplichting op de producent rust, maar over het **normaal gebruik** van een produkt waarmee hij totaal onbekend is⁵⁶, tenzij hij zich natuurlijk in een bijzondere vertrouwensrelatie verhoudt tot de tegenpartij. Een voorbeeld uit de rechtspraak kan dit verduidelijken: de producent van Tipp-ex vermeldt in vier talen, doch niet in het Nederlands, dat zijn produkt het schadelijke trichloorethaan bevat. De zorgvuldige Nederlandstalige consument die een

(52) voor verdere voorbeelden zie Vred. Sint-Gillis, 16 december 1982, *T. Vred.*, 1983, 249; Arbh. Antwerpen, 14 januari 1981, *J.T.T.*, 1981, 299; Kh. Brussel, 17 februari 1977, *B.R.H.*, 624; Arbh. Brussel, 17 mei 1974, *J.T.*, 1974, 532.

(53) WILMS, W., Het recht op informatie in het verbintenissenrecht: een grondslagenonderzoek, *R.W.*, 1980-1981, 518; Cass., 1 oktober 1976, *R.W.*, 1976-1977, 1335; Antwerpen, 28 maart 1977, *R.W.*, 1977-1978, 1445; Brussel, 9 mei 1972, *R.W.*, 1972-1973, 2016; *contra* Vred. Berchem, 1 september 1987, *R.W.*, 1988-1989, 756 waarbij wordt geoordeeld dat ook op een specialist slechts een inspanningsverbintenis rust.

(54) ROMMEL, G., De informatieplicht in het consumentenrecht, *R.W.*, 1983-1984, kol. 2293, nr. 35; SCHRANS, G., De progressieve totstandkoming der contracten, *T.P.R.*, 1984, I, p. 15, nr. 8 in fine; WILMS, W., Het recht op informatie in het verbintenissenrecht: een grondslagenonderzoek, *R.W.*, 1980-1981, 517; VANDENBERGHE, G., De computer in het verbintenissenrecht, *T.P.R.*, 1984, 484-487, nrs. 41-46; zie ook Cass.fr., 16 april 1975, *R.G.A.R.*, 1977, 9767.

(55) FAGNART, J.L., La responsabilité du fait des produits, in *Protection juridique du consommateur*, CIEAU, 149 e.v.; NGUYEN-THANH-BOURGEOIS, D. & REVEL, J., La responsabilité du fabricant en cas de violation de l'obligation de renseigner le consommateur sur les dangers de la chose vendue, *J.C.P.*, 1975, I, 2679; COUSY, H., *Problemen van produktaansprakelijkheid*, Brussel, Bruylant, 1978, 295-296, nrs. 204-204bis; CAUSIN, E., La responsabilité aquilienne du vendeur professionnel de produits dangereux ou insatisfaisants, *R.G.A.R.*, 1976, 9628; JOURDAIN, P., Le devoir de se renseigner, *Dall.*, 1983, 23e Cahier, Chron., 143.

(56) Cass., 29 maart 1976, *R.G.A.R.*, 1977, 9772; *Pas.*, 1976, I, 832; *Arr. Cass.*, 1976, 872, noot van CAUSIN, E.; voor een recent toepassingsgeval, zie Brussel, 16 juni 1982, *T.B.H.*, 1983, 523.

normaal gebruik maakt van het produkt, zal bij het verbeteren van een drukproef het produkt openen zonder bijzondere voorzorgsmaatregelen gebruiken, hoewel inhalatie van de erin vervatte oplosmiddelen schade kan opleveren aan de gezondheid. Het mag duidelijk wezen dat de producent tekortkomt aan zijn informatieverplichting.

Bovendien had ook de verkoper, zeker indien het een papierhandel betrof (i.t.t. een supermarkt waar bezwaarlijk over deskundigheid van het personeel kan worden gerept omtrent alle daar te koop aangeboden produkten), voor de schadelijkheid van het produkt moeten waar-
schuwen ⁵⁷.

Partijen bij een vergoedingskwijting staan in een uitgesproken ongelijke positie tegenover elkaar: zowel de inhoud als de formulering van de overeenkomst worden eenzijdig opgesteld door de verzekeringsmaatschappij en ook de evaluatie van de schade berust bij diezelfde verzekeringsmaatschappij. We kunnen dus met recht stellen dat er op de onbetwifelbaar "sterkere" verzekeringsmaatschappij een plicht tot volledige informatie rust.

Hoe moet die informatieplicht echter concreet worden ingevuld?

Ongetwijfeld moet het slachtoffer aan wie een vergoedingskwijting ter ondertekening wordt voorgelegd, ingelicht worden over de **inhoud** van het contract dat hem onder de neus wordt geschoven.

Dit houdt in dat hij eerst en vooral dient geïnformeerd te worden over de betekenis van de begrippen die erin voorkomen, maar ook over de draagwijdte ervan en de gevolgen die eraan verbonden zijn. Kortom, de verzekeraar zal dienen duidelijk te maken in voor een leek begrijpelijke bewoordingen wat de verzekerde eigenlijk ondertekent en waartoe hij zich precies verbindt. Bovendien zal dit niet alleen in begrijpelijke bewoordingen dienen te gebeuren, maar zullen deze ook nog begrepen moeten worden, althans door een normaal verstandig man, gezien het overwegende deel van de rechtspraak deze plicht als resultaat-verbintenis kwalificeert. Dit houdt in dat de verzekeringsmaatschappij, om zich te exonereren, zal dienen te bewijzen het aan een vreemde oorzaak te wijten is dat het slachtoffer, schuldeiser van de informatie, niet op de hoogte is van informatie waarover de verzekeringsmaatschappij behoorde te informeren.

Daarbij houdt het volgens LUCAS DE LEYSSAC echter niet op: de schuldenaar van de **volledige** informeringsplicht dient de tegenpartij ook nog in te lichten over de **opportunititeit** ⁵⁸. In casu zou dat bete-

(57) ROMMEL, G., De informatieplicht in het consumentenrecht, *R.W.*, 1983-1984, 2293, nr. 35.

(58) LUCAS DE LEYSSAC, C., *L'obligation de renseignements dans les contrats*, L'information en droit privé, L.G.D.J., Parijs, 1978, vol. 152, 309-310; MARCHANDISE, Ph., *La libre négociation - Droits et obligations des négociateurs*, *J.T.*, 1987, 621, nr. 24.

kenen dat de verzekeraar aan het slachtoffer zou moeten mededelen of het wel verstandig is om het contract dat door de maatschappij zelf is opgesteld, te ondertekenen. Van de maatschappij wordt verwacht dat zij dan in de huid van de tegenpartij zou kruipen om zelf ook de evaluatie van de schade die in haar opdracht is gebeurd, door haar eigen experts, aan een objectieve en kritische beoordeling te onderwerpen en de resultaten ervan aan de tegenpartij bekend te maken. Ons inziens is dit het vereiste van goede trouw wel erg ver doordrijven. Water en vuur zijn totnogtoe nooit verzoend.

De enige invulling hiervan die wij haalbaar achten is de plicht voor de maatschappij de stukken van de door haar aangestelde expert mede te delen aan de tegenpartij zodat het slachtoffer kan uitmaken op welke basis de schade is geraamd en zij dus beschikt over een objectieve én geschreven grond voor betwisting, wanneer er überhaupt mogelijkheid is tot betwisting (zie "Kritische beschouwingen").

2. In de mate waarin de informatieplichtige weet of behoort te weten dat de informatie essentieel of substantieel is voor de tegenpartij

Er wordt hier dus weerom *objectieve* goede trouw vereist.

Slechts subjectieve goede trouw vereisen (m.a.w. alleen nagaan of de contractant op de hoogte **was** en niet of hij op de hoogte **behoorde** te zijn dat het om een essentieel of substantieel element ging), zou betekenen dat men nalatigheid zou aanmoedigen.

De vraag of de contractant behoorde te weten dat een niet-vermeld element essentieel of substantieel was, wordt in concreto beoordeeld volgens het criterium van de bonus pater familias d.w.z. de normaal vooruitziende en redelijke persoon in dezelfde omstandigheden.

Zo schendt de garagehouder die iemand een wagen toevertrouwt voor gebruik, de plicht die op hem rust te informeren, als hij niet vermeldt dat het uitgeleende voertuig niet verzekerd is⁵⁹, aangezien hij wist, en indien dit niet het geval was, ten minste had moeten weten, dat deze informatie substantieel was voor de gebruiker.

Er wordt in de rechtsleer een strikt onderscheid gemaakt tussen de essentiële elementen van een overeenkomst en de substantiële bestanddelen ervan: de *essentiële* elementen zijn deze zonder dewelke het niet mogelijk is te weten welk soort overeenkomst is gesloten, die namelijk zo fundamenteel zijn dat de overeenkomst er zonder deze elementen niet ontstaat, vb. zeggen "ik verkoop", volstaat niet voor het tot stand komen van het contract, daar de koop-verkoopovereenkomst de wilso-

(59) Gent, 7 mei 1975, *R.W.*, 1975-1976, 427.

vereenstemming veronderstelt over voorwerp en prijs (art. 1583 B.W.)⁶⁰; de *substantiële* bestanddelen zijn degene die, objectief gezien, niet als essentieel kunnen worden aangemerkt, maar waaraan partijen of één van hen een essentieel karakter hebben willen verlenen⁶¹. De substantiële elementen kunnen echter slechts in aanmerking worden genomen in de mate dat ze veruiterlijkt zijn⁶², d.w.z. in zoverre ze in de voorbereidende besprekingen naar voren zijn gekomen. Indien dit niet het geval is, rijst het -weerlegbaar- vermoeden dat de partijen hun toestemming niet door deze elementen lieten beïnvloeden. In dit verband bestaat er ook een vonnis van het Hof van Beroep te Brussel, waarbij een verkoper in zijn publiciteit gewag maakt van ruime kredietmogelijkheden en de kandidaat-koper voldoende veruitwendigde dat deze kredietfaciliteit een voor hem substantieel element was door dit aanbod te aanvaarden met de melding dat "een kredietmogelijkheid hem goed uitkwam". Aangezien er over deze kredietfaciliteit geen overeenstemming kon worden bereikt, werd geoordeeld dat geen overeenkomst tot stand was gekomen. De onderliggende reden kan worden gezocht in de schending van de informatieverplichting door de verkoper die over dit substantieel element zijn verplichting tot informering niet had voldaan, vermits er, na de -zoals achteraf zal blijken- ongeldige contractsluiting onenigheid rees over de kredietvoorwaarden⁶³.

Er is ook het geval van de koper die de verkoper niet inlicht over het speciaal gebruik dat hij van een bepaald produkt wenst te maken, zodat terecht wordt geoordeeld dat hij deze laatste niet kan verwijten dat hij aan zijn verplichting tot informatie niet voldeed als hij het slechts over het normale gebruik van zijn produkt heeft gehad⁶⁴.

In de gevallen waarin de rechtspraak een volledige informatieverplichting oplegt, bestaat deze omdat de tegenpartij geheel is vrijgesteld van haar plicht zichzelf te informeren, zodat in deze situaties het aan de "sterkere partij" toekomt om uit te maken wat essentieel of substantieel is voor de tegenpartij, zonder dat deze op welke wijze dan ook de voor haar cruciale elementen dient te hebben veruitwendigd.

(60) VAN OMMESLAGHE, P., Examen de jurisprudence. Les obligations (1968-1973), *R.C.J.B.*, 1975, 490; Kh. Brussel, 3 november 1975, *B.R.H.*, 1976, 514; Kh. Verviers, 17 december 1973, *Jur. Liège*, 1974-1975, 45.

(61) RENARD, C., VIEUJEAN, E. & HANNEQUART, Y., *Théorie générale des obligations, Les Nouvelles, Droit Civil, IV, 1*, Brussel, 1957, 195; VAN OMMESLAGHE, P., Examen de jurisprudence. Les obligations (1968-1973), *R.C.J.B.*, 1975, 402; Cass., 12 juni 1980, *R.W.*, 1981-1982, 937; *Pas.*, 1980, 1, 1248; Kh. Kortrijk, 5 oktober 1984, *R.W.*, 1985-1986, 2913 waarbij moet worden opgemerkt dat de begrippen essentieel en substantieel zonder onderscheid worden gebruikt

(62) SCHMIDT-SZALEWSKI, J., noot onder Cass. fr., 2 mei 1978, *D.S.*, 1979, 319; Kh. Kortrijk, 5 oktober 1984, *R.W.*, 1985-1986, 2913, waarbij geen onderscheid wordt gemaakt tussen de begrippen "essentieel" en "substantieel".

(63) Brussel, 16 juni 1970, *T. Aann.*, 1973, 154 met noot DENEVE, M..

(64) Kh. Verviers, 3 november 1983, *Jur. Liège*, 1984, 228.

Dit is maar goed ook, aangezien de niet-deskundige vaak onbewust onwetend zal zijn, omdat hij het probleem niet ziet⁶⁵.

Vermits op de verzekeringsmaatschappij een plicht van volledige informering rust, dient zij ook de voor de tegenpartij substantiële informatie te achterhalen en er uitleg over te verschaffen.

3. In de mate waarin de informatieplichtige de informatie kent of behoort te kennen

Ook hier duikt weer het objectieve goede trouwvereiste op.

De informatieverstrekker treft uiteraard geen enkel verwijt wanneer hij zelf niet op de hoogte was van de informatie die de tegenpartij werd onthouden, voor zover hij daarvan niet op de hoogte hoorde te zijn. Doch in de gevallen waarin een volledige informatieverplichting bestaat (pro memore: 1° bij het bestaan van een vertrouwensband tussen de partijen; 2° als het een bij normaal gebruik gevaarlijk produkt betreft), helt de rechtspraak ertoe over de kennis van de informatieplichtige als een resultaatsverbintenis te beschouwen. De verzekeringsmaatschappij zal zich dus nooit kunnen beroepen op de onwetendheid van haar bedienden, agenten of makelaars over een element van de vergoedingskwijting.

IV. KRITISCHE BESCHOUWINGEN

De situatie tussen partijen bij een vergoedingskwijting is een typevoorbeeld van een relatie waarin de onderlinge verhouding scheefgetrokken is door een uitgesproken onevenwicht tussen de partijen met betrekking tot hun niveau van kennis. Zowel de inhoud als de formulering van de overeenkomst worden eenzijdig opgesteld door de verzekeringsmaatschappij. Deze beschikt daarvoor over een leger juristen, die kunnen inspelen op de laatste tendensen op rechtsprekend gebied om via een gewijzigde formulering bijvoorbeeld, in de toekomst alsnog te ontsnappen aan de rechterlijke sanctie. Daartegenover staat een vaak onwetend slachtoffer dat zich geheel verlaat op de evaluatie zoals die door de verzekeraar is naar voor geschoven, getuige ervan de zeldzaamheid van betwistingen in deze fase.

Voor dit fundamentele onevenwicht tussen partijen biedt de door de rechtspraak geconstrueerde leer van de informatieverplichting in aanzienlijke mate een remedie, doch slechts met betrekking tot het verduidelijken van de juridisch-technische termen, vermits wat dat andere as-

(65) SCHRANS, G., De progressieve totstandkoming der contracten, *T.P.R.*, 1984, I, p. 15; VAN OEVELEN, A., Juridische verhoudingen van aansprakelijkheid bij onderhandelingen over commerciële contracten, *D.A.O.R.*, 1990, 14, 54; WILMS, W., Het recht op informatie in het verbintenissenrecht: een grondslagenonderzoek, *R.W.*, 1980-1981, 505.

pect van de informatieplicht betreft, namelijk de uitlegging van de exacte draagwijdte en de opportuniteit, de vraag rijst in hoeverre het realistisch is van de verzekeringsmaatschappij te verlangen dat zij het slachtoffer objectief zou inlichten over de opportuniteit zich al dan niet akkoord te verklaren met de vergoedingskwijting zoals die door haarzelf opgesteld en voorgesteld wordt. Dat zou betekenen dat men de verzekeringsmaatschappij tegelijk in een rechter- en partijrol zou dringen. Ons inziens is dit objectief dan ook geenszins haalbaar, zodat het slachtoffer nog steeds in een inferioriteitspositie gedrongen blijft wat de beoordeling van de opportuniteit van de contractsluiting betreft.

Bovendien kan men zich afvragen of de informatieplichtige partij zich contractueel kan vrijstellen van haar aansprakelijkheid voor haar praecontractuele fout van niet-verstrekking van informatie?

De rechtsleer aarzelt: FAGNART en GHESTIN stellen met klem, en DALCQ schijnt hen daarin te volgen, dat een exoneratieclausule die ingaat tegen de goede trouwvereiste, met name door vrij te stellen van de informeringsverplichting, ongeldig is⁶⁶.

VAN OEVELEN daarentegen meent dat zulk beding echter in principe geldig is, daar de artikelen 1382-1383 B.W. in België niet van openbare orde zijn, zodat het de partijen principieel toegestaan is ervan af te wijken⁶⁷, behalve de clausules die door bijzondere wetsbepalingen zijn verboden en de bedingen waarbij de informatieverstrekker zich exonereert voor zijn persoonlijke opzettelijke fout, vermits dat zou neerkomen op exoneratie voor bedrog.

We sluiten ons aan bij de eerste strekking die volgens ons de enige juiste is, maar wel op basis van een andere motivatie: ons inziens schendt het exoneratiebeding in dit geval niet als zodanig het goede trouwbeginsel, vermits de goede trouw slechts met voeten getreden wordt in de mate dat een handelswijze of een niet-handelen, in casu een gebrek aan informering, door kwade trouw geïnspireerd is. Met een exoneratieclausule zoekt men echter slechts zichzelf in te dekken tegen de eigen nalatigheid (wat men behoorde te weten of te zeggen, doch niet gezegd heeft), vermits ook volgens VAN OEVELEN de exoneratieclausule niet vrijstelt van aansprakelijkheid voor de opzettelijke fout.

We constateren echter dat er steeds meer stemmen opgaan om het principe tot de openbare orde te rekenen dat wie schade ondervindt ten gevolge van een foutief handelen of nalatigheid, daarvoor behoorlijk dient vergoed te worden. In die zin zou ook de strekking achter VAN OEVELEN gedwongen zijn het exoneratiebeding als ongeldig te be-

(66) FAGNART, J.L., L'obligation de renseignement du vendeur-fabricant, *R.C.J.B.*, 1983, 246; DALCQ, R., noot onder Luik 3 april 1962, *J.T.*, 1963, 62; GHESTIN, J., *La notion d'erreur dans le droit positif actuel*, L.G.D.J., Parijs, 1963.

(67) VAN OEVELEN, A., Juridische verhoudingen van aansprakelijkheid bij onderhandelingen over commerciële contracten, *D.A.O.R.*, 1990, 14, 54 met de daar in voetnoot geciteerde bronnen.

schouwen, daar ze op dat moment geen been meer zou hebben om op te staan.

Daarnaast constateren we dat de verzekeringsmaatschappijen de neiging vertonen hun voordelige positie te willen bestendigen door in de vergoedingskwijting een clause te voorzien van eenzijdige afstand in hoofde van het slachtoffer van het recht in de toekomst nog verhaal aan te tekenen.

Nochtans wijst de praktijk uit dat betwistingen in bijna alle gevallen slechts na de contractsluiting ontstaan, als de druk die vaak op het slachtoffer rustte om de vergoedingsprocedure niet te hinderen, is afgenomen. Zodoende durven wij ervoor te pleiten dat de wetgever ten minste een verplichte bedenktijd (het Engels heeft er de plastische term "cooling off-period" voor bedacht) zou inlassen vanaf de voorlegging van het vergoedingskwijtschrift, om als zodanig een overhaaste beslissing te vermijden.

Opdat de remedie echter niet erger zou worden dan de kwaal -wij zijn er ons namelijk van bewust dat een verplichte bedenktijd een verlenging van de afwikkeling van het schadegeval zal inhouden, wat zeker niet in het voordeel van het slachtoffer speelt- houden wij het voor wenselijk én haalbaar dat de wetgever parallel met de vorige verplichting ook aan de verzekeringsmaatschappijen zou opleggen in alle gevallen een substantiële provisionele vergoeding uit te keren aan het slachtoffer.

Een andere techniek zou erin bestaan een bedenktijd voor te schrijven na de ondertekening van de overeenkomst, zoals dat in de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken (art. 78, § 1) of het K.B. van 22 april 1974 op de leurrendement (art. 2, B, 4e, b) is aangewend.

Een tweede gevolg van de voortschrijdende overtuiging dat de artt. 1382-1383 B.W. tot de openbare orde behoren, schuilt erin dat een beding van eenzijdige afstand in hoofde van het slachtoffer van het recht nog in rechte te treden, nietig zou zijn krachtens art. 6 B.W. wegens strijdigheid met de openbare orde. Immers, de eenzijdige afstand van het recht in de toekomst verhaal aan te tekenen, houdt de impliciete verzaking in van het recht een adequate vergoeding te bekomen, vermits de toegang tot de rechter contractueel is versperd indien na ondertekening van de vergoedingskwijting blijkt dat de schaderegeling geen integrale schadeloosstelling uitmaakt.

Gezien echter de mogelijkheid van gerechtelijke betwisting hierdoor wordt uitgebreid, is het risico van ongebreidelde betwisting a posteriori, niet denkbeeldig. De meerkost, zowel in tijd als in geld, die dat vertegenwoordigt voor de verzekeringsmaatschappijen zou enigszins ondervangen moeten worden. Daarom hadden we gedacht aan een regeling, similair aan de veroordeling voor "tergend of roekeloos geding", waarbij het procederende slachtoffer dat het geding verliest, door de

rechtbank veroordeeld zou kunnen worden tot het betalen van een schadevergoeding aan de verzekeringsmaatschappij.

Dit alles om betwistingen waarvan de gedinginleidende partij zelf de gefundeerdheid betwijfelt, evenals het ermee gepaard gaande tijd-, geld- en energieverlies, te vermijden.

APERCU GÉNÉRAL

La quittance d'indemnité est une technique contractuelle que l'on retrouve fréquemment dans le milieu des assurances.

Lors du paiement d'une indemnité, l'assureur soumet pour signature un contrat à la victime par lequel celle-ci reconnaît avoir été entièrement indemnisée et renonce par la même occasion à toute action en dommages et intérêts qui naîtrait par la suite.

Les termes de la quittance étant rédigés par l'assureur, il existe un déséquilibre fondamental entre les parties quant à leur degré de connaissance et de compréhension du contrat.

Pour remédier à ce problème, la jurisprudence a établi une obligation de renseignement dans le chef de l'assureur, partie supérieure.

Ainsi repose sur l'assureur l'obligation d'élucider non seulement la signification des termes, mais aussi leur portée.

Dans un premier chapitre, l'auteur recherche le fondement de cette obligation de fournir des informations correctes - et d'autre part dans le principe de bonne foi - en ce qui concerne l'obligation d'informer complètement.

Ensuite il examine l'étendue de l'obligation de renseignement, en général et dans le cas particulier de l'assureur.

Son analyse lui mène à proposer d'imposer un délai de réflexion qui profiterait à la victime, accompagné de l'obligation dans le chef de l'assureur, de verser une indemnité provisionnelle en attente du paiement de l'indemnité entière lors de la signature de la quittance.